

Моїсєєва Т.М.

Національний університет «Одеська політехніка»

КРИМСЬКА ПЛАТФОРМА: ВІД ІДЕЇ ДО УСТАНОВЧОГО САМІТУ

У статті, на основі аналізу широкого комплексу джерел, розглядається процес становлення «Кримської платформи», що охоплює період від публічного анонсу її створення (з трибуни ООН), до Установчого саміту (включно). Особливу увагу приділено характеристиці підготовчого етапу, що включив в себе: проведення на міжнародній арені ґрунтовної роз'яснювальної роботи (адвокації) щодо «Кримської платформи»; формування (на національному рівні) бачення її суті, мети, концептуальних особливостей, організації діяльності; створення експертної мережі. Аналіз інформації, дозволяє зробити висновок, що роз'яснювальна (адвокаційна) робота, проводилася в різних площинах міжнародної взаємодії, а ключову, роль в її реалізації, відігравали міністр закордонних справ України Дмитро Кулеба та перша заступниця міністра Еміне Джапарова. Акцентовано, що кінцевою метою «Кримської платформи» є деокупація Кримського півострова, а пріоритетними напрямками діяльності – завдання, пов'язані, головним чином, з подоланням наслідків російської окупації Криму. Коротко окреслено процес заснування Національного офісу «Кримської платформи» та межі його відповідальності. Встановлено, що ваговим чинником ефективності «Кримської платформи» є формування та залучення до співпраці експертної мережі; розкрито її завдання, тематичні сфери та кроки по організації взаємодії по лінії МЗС України – Експертна мережа – Міжнародна благодійна організація «Фонд Східна Європа». Охарактеризовано Установчий саміт «Кримської платформи»: рівень представництва, теми панельних дискусій, підсумковий документ – Декларацію Кримської платформи. Наголошено, що ігнорування Організацією Об'єднаних Націй Установчого саміту «Кримської платформи», на думку Дмитра Кулеби, має під собою політичні мотиви та є неприпустимим, оскільки завданням ООН є захист принципів, а не інтересів окремих держав, які порушують і принципи діяльності ООН, і міжнародне право. Відмічено активну діяльність української дипломатії (на «майданчику» ООН), для утримання кримської проблематики у фокусі уваги міжнародної спільноти та просуванні ідеї «Кримської платформи».

Ключові слова: МЗС України, Крим, Кримська платформа, адвокація, експертна мережа, Національний офіс, Установчий саміт, ООН.

Постановка проблеми. 2014 рік ознаменувався початком війни Російської Федерації проти України, окупацією та незаконною анексією Кримського півострова. Ознаками «кримської політики» РФ стали: масові порушення прав людини та норм міжнародного гуманітарного права; зміна демографічної структури на окупованому півострові шляхом переселення російських громадян до Криму; безпрецедентна мілітаризація Криму. Подібні дії РФ створили загрозу не лише для національної безпеки України, а й зумовили виникнення низки безпекових викликів регіонального та глобального масштабу.

Проблема Криму особливо актуалізувалася після початку повномасштабної війни РФ проти України, адже Росія перетворила його на військову базу для своєї агресії та дестабілізації всього світу» [36].

З 2014 р., «кримське питання» не сходить з порядку денного української дипломатії, а завдання деокупації Криму стало одним з ключових для української держави. У своєму зверненні до Верховної Ради України (10 вересня 2021 р.), міністр закордонних справ України Дмитро Кулеба наголосив: «...битва за Крим – це битва за Україну», «Крим – це тест, який визначає правила гри та майбутнє світового порядку у XXI сторіччі» [34].

Важливим «механізмом» деокупації Криму, протидії безпековим загрозам має стати міжнародна «Кримська платформа», адже «цей формат не лише про Крим, а загалом про справедливість, міжнародне право, повагу до кордонів і дотримання принципу територіальної цілісності» [36].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Українська історіографія досліджуваної проблеми представлена низкою праць, в яких розглядаються

різні аспекти російської окупації Криму: порушення прав людини, репресії російської влади проти українських ЗМІ [1; 5]; історичний аспект (починаючи з 90-х рр. ХХ ст.) російсько-української конфронтації навколо питання територіальної приналежності Криму [35]; кваліфікація ситуації в Автономній Республіці Крим, Донецькій та Луганській області з точки зору міжнародного гуманітарного права [37]; наслідки анексії Криму для сучасної системи міжнародного права й міжнародних відносин [32].

Окремо варто виділити комплексне дослідження проблематики війни на Донбасі та анексії Криму (підготовлене Національним інститутом стратегічних досліджень) [17] та Аналітичну доповідь «Ситуація з правами людини в Криму за 7 років окупації» (підготовлена Домом прав людини Крим, Кримською правозахисною групою, Регіональним центром прав людини, Центром громадянської просвіти «Альменда», Центром прав людини ZMINA) [41].

Водночас, тема «Кримської платформи», поки не стала об'єктом ґрунтовного наукового дослідження і потребує подальшої розробки.

Постановка завдання. Метою статті є висвітлення процесу становлення «Кримської платформи», що охоплює період від публічного анонсу її створення (з трибуни ООН), до Установчого саміту (включно). Ми свідомо вивели за «рамки» статті відомості щодо Другого саміту «Кримської платформи», оскільки він відбувся вже в нових геополітичних умовах (пов'язаних з повномасштабною агресією РФ проти України), що потребує окремої уваги науковців. Джерельну базу дослідження становить інформація, розміщена на офіційній інтернет-сторінці Міністерства закордонних справ України та матеріали офіційного сайту «Кримська платформа».

Виклад основного матеріалу дослідження. 23 вересня 2020 р., виступаючи на загальних дебатах 75-ї сесії Генеральної Асамблеї ООН, Президент України Володимир Зеленський офіційно анонсував створення «Кримської платформи» та закликав держави-члени ООН долучитися до неї [3].

Адвокація ідеї «Кримської платформи». З цього часу, розпочалася ґрунтовна підготовча робота по створенню «Кримської платформи», організації її Установчого саміту та потужна діяльність, спрямована на просування (в досліджуваних матеріалах використовується термін «адвокація» – авт. приміт.) ідеї «Кримської платформи» на міжнародній арені, що, за визначенням

першої заступниці міністра закордонних справ України Еміне Джапарової, передбачає «інформування наших міжнародних партнерів про деталі та субстантивну частину кампанії щодо Кримської платформи» [31].

Адвокація проводилася, як по лінії зустрічей з послами, посадовими особами окремих держав, проводом української діаспори (Світовий Конгрес українців, Конгрес українців Канади [28; 38], на «майданчиках» міжнародних конференцій [21], так і в площині взаємодії з ЄС та міжнародними організаціями (ОБСЄ, ООН, НАТО, Рада Європи, зустріч з послами країн-членів ЄС та інші) [10; 12; 15; 23; 24; 25]. На цих заходах обговорювалися наслідки російської окупації Криму та презентувалася мета і завдання «Кримської платформи».

Особливу увагу зовнішньополітичне відомство приділяло діалогу з лідерами кримськотатарського народу (Мустафою Джемілевім, Рефатом Чубаровим, представниками Меджлісу), оскільки, на переконання Дмитра Кулеби, будь-яке обговорення питань Криму, неможливе без участі в цих дискусіях кримських татар [7; 29].

Аналіз доступної інформації, дозволяє зробити висновок, що ключову роль, в реалізації цього сегменту підготовчої роботи, відігравали міністр закордонних справ України Дмитро Кулеба та перша заступниця міністра Еміне Джапарова. Водночас, Дмитро Кулеба відзначив «особисту залученість до створення Кримської платформи Президента України Володимира Зеленського, зусилля Ради національної безпеки та оборони, Міністерства реінтеграції тимчасово окупованих територій України» [7].

«Кримська платформа»: мета, концептуальні особливості, організація діяльності. На етапі підготовчої роботи та адвокації «Кримської платформи», остаточно формувалося та викристалізовувалося бачення її суті, мети, концептуальних особливостей, організації діяльності.

Платформа створювалася як «спеціальний багатосторонній міжнародний координаційний механізм, що опікуватиметься усім спектром Кримської проблематики»; як можливість систематизувати зроблене та напрацювати нові формати співпраці і додаткові механізми звільнення Кримського півострова.

Деокупація Криму сформульована як основна (кінцева) мета діяльності «Кримської платформи» [19; 21].

Концептуальними особливостями «Кримської платформи», на думку Дмитра Кулеби, є її парламентський вимір та законодавча діяльність.

6 липня 2021 р., виступаючи з трибуни Всеукраїнського форуму «Україна 30. Міжнародна політика», Еміне Джапарова підкреслила перші успішні «кроки» на парламентському рівні: ухвалення «законів про статус корінних народів», подальша спільна робота «парламенту, МЗС України, Представництва Президента в АРК, Меджлису кримськотатарського народу та неурядових експертів над іншими законопроектами пакету “Кримська платформа”» [7; 27].

Результативності «Кримської платформи» має сприяти організація її роботи на чотирьох рівнях: 1) найвищий політичний рівень (глави іноземних держав); 2) рівень глав МЗС та міністрів оборони; 3) міжпарламентський рівень; 4) експертний рівень [29].

Важливою складовою організаційної діяльності, на підготовчому етапі, стало заснування Національного офісу «Кримської платформи», функції якого були покладені на Представництво Президента України в Автономній Республіці Крим. Завдання Національного офісу визначені Указом Президента України від 13 серпня 2021 р. № 359/2021, яким вносилися зміни до відповідного Указу «Питання Представництва Президента України в Автономній Республіці Крим» (№ 758/2019 від 17 жовтня 2019 р.). У тісній співпраці з МЗС України, Офіс надає аналітичну, експертну, консультаційну, інформаційну та інші види підтримки, необхідні для досягнення цілей України в рамках Міжнародної «Кримської платформи». У структурі Представництва Президента України в Автономній Республіці Крим, створено «Службу забезпечення діяльності Кримської платформи» [39; 40].

Експертна мережа. Вагомим чинником ефективності «Кримської платформи» є формування та залучення до співпраці експертної мережі, яка «об'єднає представників українських та іноземних неурядових організацій, аналітичних дослідницьких центрів і правозахисників». Завданнями експертів кримського напрямку є: моніторинг та аналіз поточної ситуації на окупованому Кримському півострові та в акваторіях Чорного і Азовського морів; дослідження наслідків російської окупації Криму; надання пропозицій за «пріоритетними напрямками діяльності Кримської платформи» та фахових рекомендацій «щодо національної та міжнародної політики деокупації Криму». Визначені були і основні напрямки діяльності експертної мережі: «експертно-аналітична робота, експертна дипломатія, підтримка державних ініціатив з деокупації Криму» [14; 22; 26].

Формат і завдання співпраці МЗС України та експертної мережі (в тому числі – по підготовці інавгураційного саміту «Кримської платформи») були окреслені в ході зустрічі Еміне Джапарової із представниками новоствореної експертної мережі «Кримської платформи», керівництвом Представництва Президента України в Автономній Республіці Крим, Благодійного Фонду «Східна Європа» та координатором програм USAID (16 червня 2021 р.) [30].

29 липня 2021 р., МЗС України та Міжнародна благодійна організація «Фонд Східна Європа» (Президент Фонду – Віктор Лях) підписали Меморандум про співпрацю, який передбачав формування Фондом окремої програми для підтримки Експертної мережі «Кримської платформи» (інформаційне сприяння; підтримка дослідницьких проєктів незалежних аналітичних центрів; допомога в проведенні заходів, конференцій, семінарів) [14]. Саме Фондом «Східна Європа» була створена спеціальна програма фінансування, для підтримки діяльності Експертної мережі, через добровільні та донорські внески [18].

Установчий форум Експертної мережі «Кримської платформи», в якому взяли участь представники посольств, національні та міжнародні експерти, пройшов 6 серпня 2021 року, в Києві. На час проведення Форуму, 180 експертів та науковців з 33 країн світу висловили готовність долучитись до Експертної мережі «Кримської платформи». На обговорення були винесені питання майбутнього співробітництва, завдання та пріоритети експертної мережі [22].

18 листопада 2021 р. Дмитро Кулеба та сім координаторів робочих груп підписали Меморандум про співпрацю МЗС та експертної мережі, яким документально закріплено цілі і завдання спільної діяльності. Зокрема, МЗС взяло на себе зобов'язання: надавати сприяння у проведенні колективних заходів (в рамках «Кримської платформи»); «підтримувати дослідницькі проєкти незалежних аналітичних центрів країн світу щодо Криму» [8].

На сьогодні, Експертна мережа «Кримської Платформи» діє в семи тематичних сферах: політика невизнання та санкцій; права людини та міжнародне гуманітарне право; безпековий трек; культурна спадщина; гуманітарна політика; екологія та економіка; права корінних народів Криму [18].

Установчий Саміт «Кримської платформи». Інавгураційний Саміт «Кримської платформи» відбувся у Києві, 23 серпня 2021 р. У саміті взяли участь 47 держав та міжнародних організацій,

які були представлені на рівні: глав держав та урядів, міністрів закордонних справ та оборони, послів, спікерів парламентів, керівників інституцій Європейського Союзу, генеральних секретарів Ради Європи та ГУАМ, заступника генерального секретаря НАТО. За словами Дмитра Кулеби, всі держави, учасниці Форуму, стають засновниками Кримської платформи, незалежно від рівня представництва [9; 11].

Пі час офіційної частини Саміту, з промовами виступили: Президент України Володимир Зеленський, «Голова Верховної Ради України Дмитро Разумков, Прем'єр-міністр України Денис Шмигаль, глави іноземних делегацій, лідер кримськотатарського народу Мустафа Джемільєв, представниця експертної мережі Кримської платформи Ольга Скрипник». Учасникам саміту було представлено новостворений Офіс Кримської платформи.

Важливою складовою Саміту стали панельні дискусії учасників по питаннях: мілітаризації Азово-Чорноморського регіону та пов'язаними з цим безпековими викликами; невизнання анексії Криму; відновлення прав кримськотатарського народу та ін. [9; 11].

Головним документом Установчого Саміту стала Декларація Кримської платформи, підтримана всіма державами-учасницями саміту та Європейським Союзом [42]. Враховуючи обсяг документу, виділимо його ключові тези, важливі, в межах досліджуваної проблеми: учасники «Кримської платформи» зафіксували рішення щодо створення міжнародної «Кримської платформи»; висловили намір сформувати «мережу постійної та швидкої комунікації між представниками міністерств закордонних справ держав-учасниць Платформи (створити контактні підрозділи з питань Криму); закликали до координації міжпарламентської діяльності по кримській проблематиці; схвалили започаткування міжнародної експертної мережі та Національного офісу «Кримської платформи» [42].

Основна частина документу присвячена: засудженню політики РФ в Криму; закликам до РФ «виконувати свої зобов'язання як держави-окупанта відповідно до норм міжнародного гуманітарного права та інших застосовних норм міжнародного права»; можливості запровадження «подальших політичних, дипломатичних та обмежувальних заходів щодо Російської Федерації» [42].

Підводячи підсумки Інавгураційного Саміту Дмитро Кулеба наголосив, що «Спільна декла-

рація» – «найсильніший міжнародний документ щодо Криму, ухвалений на міжнародному рівні з 2014 року» та зауважив, що він є «відкритим до приєднання» [13].

Водночас, міністр закордонних справ визначив п'ять пріоритетних напрямків подальшої роботи «Кримської платформи»: 1) «консолідація міжнародної політики невизнання зміни статусу Криму як частини території України»; 2) ефективно використання антиросійських санкційних «інструментів»; 3) протидія безпековим загрозам (в тому числі, пов'язаним з мілітаризацією Росією Криму, акваторій Чорного та Азовського морів), забезпечення свободи мореплавства; 4) та 5) приділення уваги проблемам, зумовленим наслідками російської окупації, серед яких – порушення прав людини, економічні та екологічні виклики» [9; 13].

Завершуючи розмову про Установчий саміт «Кримської платформи», окремо, варто зупинитися на позиції ООН, щодо цього форуму. ООН, важливою місією якої є підтримка миру та безпеки, проігнорувала саміт, що, на переконання Дмитра Кулеби, «відбулося з абсолютно політичних мотивів» та «демонструє як стан справ у самій організації, так і розуміння нею своєї ролі та місії у світі». Міністр наголосив на неприпустимості такого ставлення, підкресливши, що завданням ООН є захист принципів, а не інтересів окремих держав, які порушують і принципи діяльності ООН, і міжнародне право [6].

Зовнішньополітичне відомство, і надалі, продовжило активну діяльність, використовуючи «трибуну» ООН, для утримання кримської проблематики у фокусі уваги міжнародної спільноти та просуванні ідеї «Кримської платформи». Питання порушення Російською Федерацією прав людини в Криму, звільнення українських політв'язнів, підтримки «Кримської платформи» піднімалися: у промові Президента України Володимира Зеленського на загальних дебатах 76-ї сесії Генеральної Асамблеї ООН (23 вересня 2021 р.) [4] та зустрічах з зарубіжними партнерами (в рамках форуму) [16]; Спільній заяві «від імені 40 держав про ситуацію з правами людини в тимчасово окупованому Криму», яку виголосила Еміне Джапарова під час 48-ї сесії Ради ООН з прав людини (4 жовтня 2021 р., Женева) [20]; виступі міністра закордонних справ України Дмитра Кулеби на дебатах Генеральної Асамблеї ООН з доповіддю «Ситуація на тимчасово окупованих територіях України» (23 лютого 2022 р.) [2].

Завдяки зусиллям української дипломатії, 16 грудня 2021 р., Генеральною Асамблеєю ООН

було схвалено оновлену і посилену резолюцію «Ситуація з правами людини у тимчасово окупованих Автономній Республіці Крим та м. Севастополь, Україна», в якій зафіксовано заклик до держав-членів ООН «посилити співпрацю в рамках Кримської платформи задля поліпшення ситуації з правами людини в Криму» [33].

Висновки. Отже, «Кримська платформа» була започаткована як багатосторонній міжнародний координаційний механізм, в центрі уваги якого перебуватимуть різні аспекти Кримської проблематики.

Установчому саміту «Кримської платформи», який завершив процес її створення, передувала широка та ґрунтовна підготовча та роз'яснювальна (адвокаційна) робота, що проводилася в різних площинах міжнародної взаємодії. Ключову, на нашу думку, роль у її реалізації, відігравали міністр закордонних справ України Дмитро Кулеба та перша заступниця міністра Еміне Джапарова.

Характерною ознакою підготовчого етапу, було формування візії щодо суті, мети, кон-

цептуальних особливостей, організації діяльності «Кримської платформи». Кінцевою метою «Кримської платформи» було визначено деокупацію Кримського півострова, а пріоритетними напрямками діяльності – завдання, пов'язані, головним чином, з подоланням наслідків російської окупації Криму.

Позитивним чинником становлення «Кримської платформи» стало залучення до її роботи: аналітичних дослідницьких центрів, правозахисників, представників українських та іноземних неурядових організацій, що мало наслідком формування експертної мережі – з визначеними завданнями та напрямками діяльності.

Рівень представництва іноземних держав та організацій на Установчому саміті «Кримської платформи» підтвердив, як ефективність роботи української дипломатії (по просуванню ідеї «Кримської платформи»), так і готовність міжнародної спільноти активно включитися в обговорення та вирішення назрілих питань.

Список літератури:

1. Василик Л., Полянська А. Україна contra Росія: інформаційна війна за Крим. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія: Журналістські науки. 2018. № 896. С. 3–11. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnulpjn_2018_896_3
2. Виступ міністра закордонних справ України Дмитра Кулеби на дебатах Генеральної Асамблеї ООН «Ситуація на тимчасово окупованих територіях України» (23 лютого 2022 р.). / Міністерство закордонних справ України: офіційна сторінка. URL: <https://mfa.gov.ua/news/statement-he-mr-dmytro-kuleba-minister-foreign-affairs-ukraine-un-general-assembly-debate-situation-temporarily-occupied-territories-ukraine> (дата звернення: 15.01.2023).
3. Виступ Президента України Володимира Зеленського на загальних дебатах 75-ї сесії Генеральної Асамблеї ООН (23 вересня 2020 р.). / Міністерство закордонних справ України: офіційна сторінка. URL: <https://mfa.gov.ua/news/vistup-prezidenta-ukrayini-volodimira-zelenskogo-na-zagalnih-debatah-75-yi-sesiyi-generalnoyi-asambleyi-oon> (дата звернення: 26.12.2022).
4. Виступ Президента України Володимира Зеленського на загальних дебатах 76-ї сесії Генеральної Асамблеї ООН (23 вересня 2021 р.). / Міністерство закордонних справ України: офіційна сторінка. URL: <https://mfa.gov.ua/news/vistup-prezidenta-ukrayini-volodimira-zelenskogo-na-zagalnih-debatah-76-yi-sesiyi-generalnoyi-asambleyi-oon> (дата звернення: 15.01.2023).
5. Дегтеренко А. Перспективи реінтеграції тимчасово окупованої території АР Крим шляхом забезпечення прав і свобод громадян України. *Гілея: науковий вісник*. 2016. Вип. 115. С. 356-362. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/gileya_2016_115_90
6. Дмитро Кулеба закликав ООН долучитися до зусиль Кримської платформи задля відновлення територіальної цілісності України (16 вересня 2021 р.). / Міністерство закордонних справ України: офіційна сторінка. URL: <https://mfa.gov.ua/news/dmitro-kuleba-zaklikav-oon-doluchititsya-do-zusil-krimskoyi-platformi-zadlya-vidnovlennya-teritorialnoyi-cilisnosti-ukrayini> (дата звернення: 15.01.2023).
7. Дмитро Кулеба обговорив подальшу взаємодію з Меджлісом кримськотатарського народу у створенні Кримської платформи та деокупації Криму (12 листопада 2020 р.). / Міністерство закордонних справ України: офіційна сторінка. URL: <https://mfa.gov.ua/news/dmitro-kuleba-obgovorig-podalshu-vzayemodiyu-z-medzhlisom-krimskotatarskogo-narodu-u-stvorenni-krimskoyi-platformi-ta-deokupaciyi-krimu> (дата звернення: 02.01.2023).
8. Дмитро Кулеба підписав меморандум про співпрацю МЗС та експертної мережі Кримської платформи (18 листопада 2021 р.). / Міністерство закордонних справ України: офіційна сторінка. URL: <https://mfa.gov.ua/news/dmitro-kuleba-pidpisav-memorandum-pro-spiivpracyu-mzs-ta-ekspertnoyi-merezhi-krimskoyi-platformi> (дата звернення: 10.01.2023).
9. Дмитро Кулеба про запуск Кримської платформи: Ми повернули Крим із забуття (23 серпня 2021 р.). / Міністерство закордонних справ України: офіційна сторінка. URL: <https://mfa.gov.ua/news/dmitro-kuleba-pro-zapusk-krimskoyi-platformi-mi-povernuli-krim-iz-zabuttya> (дата звернення: 12.01.2023).

10. Дмитро Кулеба про Кримську платформу: свавілля Росії проти прав людини отримає міжнародну відповідь (23 лютого 2021 р.). / Міністерство закордонних справ України: офіційна сторінка. URL: <https://mfa.gov.ua/news/dmitro-kuleba-pro-krimsku-platformu-svavillya-rosiyi-proti-prav-lyudini-otrimaye-mizhnarodnu-vidpovid> (дата звернення: 02.01.2023).
11. Дмитро Кулеба розкрив склад установчого саміту Кримської платформи: «На наших очах твориться історія» (19 серпня 2021 р.). / Міністерство закордонних справ України: офіційна сторінка. URL: <https://mfa.gov.ua/news/dmitro-kuleba-rozkriv-sklad-ustanovchogo-samitu-krimskoyi-platformi-na-nashih-ochah-tvoritsya-istoriya> (дата звернення: 12.01.2023).
12. Дмитро Кулеба розповів державам-учасникам ОБСЄ про п'ять пріоритетів Кримської платформи (03 грудня 2020 р.). / Міністерство закордонних справ України: офіційна сторінка. URL: <https://mfa.gov.ua/news/dmitro-kuleba-rozpoviv-derzhavamuchasnicyam-obse-pro-pyat-prioritetiv-krimskoyi-platformi> (дата звернення: 02.01.2023).
13. Дмитро Кулеба розповів про п'ять напрямів подальшої роботи Кримської платформи (26 серпня 2021 р.). / Міністерство закордонних справ України: офіційна сторінка. URL: <https://mfa.gov.ua/news/dmitro-kuleba-rozpoviv-pro-pyat-napryamiv-podalshoyi-roboti-krimskoyi-platformi> (дата звернення: 12.01.2023).
14. Дмитро Кулеба: вже 180 експертів з 33 країн готові брати участь в Експертній мережі Кримської платформи (29 липня 2021 р.). / Міністерство закордонних справ України: офіційна сторінка. URL: <https://mfa.gov.ua/news/dmitro-kuleba-vzhe-180-ekspertiv-z-33-krayin-gotovi-brati-uchast-v-ekspertnij-merezhi-krimskoyi-platformi> (дата звернення: 10.01.2023).
15. Дмитро Кулеба: Рада Європи має зробити власний внесок у досягнення справедливих цілей Кримської платформи (21 травня 2021 р.). / Міністерство закордонних справ України: офіційна сторінка. URL: <https://mfa.gov.ua/news/dmitro-kuleba-rada-yevropi-maye-zrobiti-vlasnij-vnesok-u-dosyagnennya-spravedlivih-cilej-krimskoyi-platformi> (дата звернення: 02.01.2023).
16. Дмитро Кулеба: Україна на ГА ООН залучає підтримку партнерів задля розвитку Кримської платформи та звільнення політв'язнів (22 вересня 2021 р.). / Міністерство закордонних справ України: офіційна сторінка. URL: <https://mfa.gov.ua/news/dmitro-kuleba-ukrayina-na-ga-onn-zaluchaye-pidtrimku-partneriv-zadlya-rozvitku-krimskoyi-platformi-ta-zvylnennya-politvyazniv> (дата звернення: 15.01.2023).
17. Донбас і Крим: ціна повернення: монографія / за заг. ред. В. П. Горбуліна, О. С. Власюка, Е. М. Лібанової, О. М. Ляшенко. К.: НІСД, 2015. 474 с. / Національний інститут стратегічних досліджень (НІСД). URL: <https://niss.gov.ua/publikacii/monografii/donbas-i-krim-cina-povernennya-monografiya>.
18. Експертна мережа. / Кримська платформа: офіційний сайт. URL: <https://crimea-platform.org/ekspertna-merezha> (дата звернення: 10.01.2023).
19. Еміне Джапарова взяла участь у шостому засіданні Комітету асоціації між Україною та ЄС (13 листопада 2020 р.). / Міністерство закордонних справ України: офіційна сторінка. URL: <https://mfa.gov.ua/news/emine-dzhararova-vzyala-uchast-u-shostomu-zasidanni-komitetu-asociaciyi-mizh-ukrayinoyu-ta-yes> (дата звернення: 05.01.2023).
20. Еміне Джапарова виголосила в ООН спільну заяву від імені 40 держав із засудженням Росії за порушення прав людини в Криму та підтримкою Кримської платформи (04 жовтня 2021 р.). / Міністерство закордонних справ України: офіційна сторінка. URL: <https://mfa.gov.ua/news/emine-dzhararova-vigolosila-v-onn-spilnu-zayavu-vid-imeni-40-derzhav-iz-zasudzhennyam-rosiyi-za-porushennya-prav-lyudini-v-krimu-ta-pidtrimkoju-krimskoyi-platformi> (дата звернення: 15.01.2023).
21. Еміне Джапарова виступила на «кримській» панелі в рамках міжнародної конференції «Форум-2000» (12 жовтня 2020 р.). / Міністерство закордонних справ України: офіційна сторінка. URL: <https://mfa.gov.ua/news/emine-dzhararova-vistupila-na-krimskij-paneli-v-ramkah-mizhnarodnoyi-konferenciyi-forum-2000> (дата звернення: 02.01.2023).
22. Еміне Джапарова відкрила у Києві установчий Форум Експертної Мережі Кримської платформи (06 серпня 2021 р.). / Міністерство закордонних справ України: офіційна сторінка. URL: <https://mfa.gov.ua/news/emine-dzhararova-vidkrila-u-kiyevi-ustanovchij-forum-ekspertnoyi-merezhi-krimskoyi-platformi> (дата звернення: 10.01.2023).
23. Еміне Джапарова презентувала Кримську платформу в ОБСЄ (01 березня 2021 р.). / Міністерство закордонних справ України: офіційна сторінка. URL: <https://mfa.gov.ua/news/emine-dzhararova-prezentovala-krimsku-platformu-v-obse> (дата звернення: 02.01.2023).
24. Еміне Джапарова презентувала Кримську платформу для європейських та євроатлантичних партнерів (15 березня 2021 р.). / Міністерство закордонних справ України: офіційна сторінка. URL: <https://mfa.gov.ua/news/emine-dzhararova-prezentovala-krimsku-platformu-dlya-yevropejskih-ta-yevroatlantichnih-partneriv> (дата звернення: 02.01.2023).
25. Еміне Джапарова презентувала послам країн-членів ЄС ініціативу «Кримська платформа» і обговорила практичні аспекти залучення Євросоюзу до її діяльності (17 листопада 2020 р.). / Міністерство закордонних справ України: офіційна сторінка. URL: <https://mfa.gov.ua/news/emine-dzhararova-prezentovala-poslam-krajn-cheniv-es-initsiyativu-krimskaya-platforma> (дата звернення: 17.11.2020).

терство закордонних справ України: офіційна сторінка. URL: <https://mfa.gov.ua/news/emine-dzhararova-prezentovala-poslam-krayin-chleniv-yes-iniciativu-krimska-platforma-i-obgovorila-praktichni-aspekti-zaluchennya-uevrosoyuzu-do-yui-diyalnosti> (дата звернення: 02.01.2023).

26. Еміне Джапарова провела зустріч з ініціативною групою експертів кримського напрямку (26 лютого 2021 р.). / Міністерство закордонних справ України: офіційна сторінка. URL: <https://mfa.gov.ua/news/emine-dzhararova-provela-zustrich-z-iniciativnoyu-grupoju-ekspertiv-krimskogo-napryamku> (дата звернення: 10.01.2023).

27. Еміне Джапарова: «Кримська платформа – це рамковий політичний формат, який вже об'єднав національні та міжнародні зусилля з деокупації Криму» (06 липня 2021 р.). / Міністерство закордонних справ України: офіційна сторінка. URL: <https://mfa.gov.ua/news/emine-dzhararova-krimska-platforma-ce-ramkovij-politichnij-format-yakij-vzhe-obyednav-nacionalni-ta-mizhнародni-zusillya-z-deokupaciyi-krimu> (дата звернення: 07.01.2023).

28. Еміне Джапарова: Кримська платформа – це міжнародний інструмент протидії наслідкам російської окупації та просування процесу деокупації Криму (20 травня 2021 р.). / Міністерство закордонних справ України: офіційна сторінка. URL: <https://mfa.gov.ua/news/emine-dzhararova-krimska-platforma-ce-mizhнародnij-instrument-protidiyi-naslidkam-rosijskoyi-okupaciyi-ta-prosvannya-procesu-deokupaciyi-krimu> (дата звернення: 02.01.2023).

29. Еміне Джапарова: Кримська платформа триматиме наслідки окупації Криму у фокусі постійної міжнародної уваги (05 жовтня 2020 р.). / Міністерство закордонних справ України: офіційна сторінка. URL: <https://mfa.gov.ua/news/emine-dzhararova-krimska-platforma-trimatime-naslidki-okupaciyi-krimu-u-fokusi-postijnoi-mizhнародnoi-uvagi> (дата звернення: 02.01.2023).

30. Еміне Джапарова: МЗС України консолідує зусилля з новоствореною експертною мережею Кримської платформи заради досягнення спільної мети – деокупації Криму (16 червня 2021 р.). / Міністерство закордонних справ України: офіційна сторінка. URL: <https://mfa.gov.ua/news/emine-dzhararova-mzs-ukrayini-konsoliduye-zusillya-z-novostvorenou-ekspertnoyu-merezheyu-krimskoyi-platformi-zaradi-dosyagnennya-spilnoi-meti-deokupaciyi-krimu> (дата звернення: 10.01.2023).

31. Еміне Джапарова: розпочинаємо наступну стадію активної адвокації Кримської платформи (20 жовтня 2020 р.). / Міністерство закордонних справ України: офіційна сторінка. URL: <https://mfa.gov.ua/news/emine-dzhararova-rozpochinayemo-nastupnu-stadiyu-aktivnoi-advokaciyi-krimskoyi-platformi> (дата звернення: 02.01.2023).

32. Задорожній О. В. Наслідки анексії кримського півострова для міжнародного правопорядку. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія: Право. 2015. Вип. 30(2). С. 187–190. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvuzhpr_2015_30\(2\)_49](http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvuzhpr_2015_30(2)_49)

33. Заява міністра закордонних справ України Дмитра Кулеби щодо схвалення резолюції ГА ООН «Ситуація з правами людини в тимчасово окупованих АР Крим та м. Севастополь, Україна» (17 грудня 2021 р.). / Міністерство закордонних справ України: офіційна сторінка. URL: <https://mfa.gov.ua/news/zayava-ministra-zakordonnih-sprav-ukrayini-dmitra-kulebi-shchodo-shvalennya-rezolyuciyi-ga-oon-situaciya-z-pravami-lyudini-v-timchasovo-okupovanih-ar-krim-ta-m-sevastopol-ukrayina> (дата звернення: 15.01.2023).

34. Звернення до Верховної Ради України міністра закордонних справ України Дмитра Кулеби (10 вересня 2021 р.). / Міністерство закордонних справ України: офіційна сторінка. URL: <https://mfa.gov.ua/news/zvernennya-do-verhovnoi-radi-ukrayini-ministra-zakordonnih-sprav-ukrayini-dmitra-kulebi> (дата звернення: 17.12.2022).

35. Каландирець Ю., Остапчук О.О. Півострів Крим: об'єкт конфронтації в Російсько-Українських відносинах. *Наукові записки з української історії*. 2017. Вип. 42. С. 42–48. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzzui_2017_42_7

36. Коментар міністра закордонних справ України Дмитра Кулеби щодо підготовки до саміту Міжнародної Кримської платформи (22 серпня 2022 р.). / Міністерство закордонних справ України: офіційна сторінка. URL: <https://mfa.gov.ua/news/komentar-ministra-zakordonnih-sprav-ukrayini-dmitra-kulebi-shchodo-pidgotovki-do-samitu-mizhнародnoi-krimskoyi-platformi> (дата звернення: 17.12.2022).

37. Кориневич А. О. Кваліфікація ситуації в Автономній Республіці Крим, Донецькій та Луганській області з точки зору міжнародного гуманітарного права. *Актуальні проблеми політики*. 2014. Вип. 53. С. 89–97. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/appol_2015_53_13

38. МЗС та Світовий Конгрес Українців обговорили план адвокації Кримської платформи (27 квітня 2021 р.). / Міністерство закордонних справ України: офіційна сторінка. URL: <https://mfa.gov.ua/news/mzs-ta-svitovij-kongres-ukrayinciv-obgovorili-plan-advokaciyi-krimskoyi-platformi> (дата звернення: 02.01.2023).

39. Національний офіс. / Кримська платформа: офіційний сайт. URL: <https://crimea-platform.org/national-office> (дата звернення: 08.01.2023).

40. Питання Представництва Президента України в Автономній Республіці Крим (із змінами, внесеними згідно з Указом Президента № 359/2021 від 13.08.2021). / Верховна Рада України: Офіційний вебпортал парламенту України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/758/2019#Text> (дата звернення: 08.01.2023).

41. Ситуація з правами людини в Криму за 7 років окупації: аналітична доповідь / ред. О. Виноградова; Дім прав людини Крим, Кримська правозахисна група, Регіональний центр прав людини, Центр громадянської просвіти «Альменда», Центр прав людини ZMINA. Київ, 2021. 92 с.

42. Спільна декларація Учасників Міжнародної Кримської платформи (23 серпня 2021 р.). / Міністерство закордонних справ України: офіційна сторінка. URL: <https://mfa.gov.ua/news/spilna-deklaraciya-uchasnikiv-mizhnarodnoyi-krimskoji-platforni> (дата звернення: 12.01.2023).

Moiseieva T.M. “CRIMEAN PLATFORM”: FROM IDEA TO FOUNDING SUMMIT

The article, based on the analysis of a wide range of sources, examines the process of formation of the “Crimean Platform”, covering the period from the public announcement of its creation (from the UN podium) to the Founding Summit (inclusive). Special attention was paid to the characteristics of the preparatory stage, which included: conducting thorough explanatory work (advocacy) on the international arena regarding the “Crimean Platform”; formation (at the national level) of a vision of its essence, purpose, conceptual features, organization of activities; creation of an expert network. The analysis of information allows us to conclude that explanatory (advocacy) work was carried out in various spheres of international cooperation, and the key role in its implementation was played by the Minister of Foreign Affairs of Ukraine Dmytro Kuleba and the first deputy minister Emine Japarova. It was emphasized that the ultimate goal of the “Crimean Platform” is the de-occupation of the Crimean Peninsula, and the priority areas of activity are tasks related, mainly, to overcoming the consequences of the Russian occupation of Crimea. The process of establishing the National Office of the “Crimean Platform” and the limits of its responsibility are briefly outlined. It has been established that an important factor in the effectiveness of the Crimean platform is the formation and involvement of an expert network; its tasks, thematic areas and steps to organize cooperation along the line of the Ministry of Foreign Affairs of Ukraine – Expert Network – International Charity Organization “Eastern Europe Foundation” are disclosed. The Founding Summit of the “Crimean Platform” was characterized: the level of representation, topics of panel discussions, the final document – the Declaration of the Crimean Platform. It was emphasized that the United Nations’ ignoring of the Constituent Summit of the Crimean Platform, according to Dmytro Kuleba, has political motives and is unacceptable, since the task of the UN is to protect the principles, not the interests of individual states, which also violate the principles of the UN’s activities. and international law. The active activity of Ukrainian diplomacy (on the “ground” of the UN) to keep the Crimean issue in the focus of the international community’s attention and to promote the idea of the Crimean Platform was noted.

Key words: Ministry of Foreign Affairs of Ukraine, Crimea, Crimean Platform, advocacy, expert network, National Office, Founding Summit, UN.